

Krčmová, Marie

K formování běžné mluveného jazyka v moravských městech

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. A, Řada jazykovědná.
1986, vol. 35, iss. A34, pp. [61]-67

ISSN 0231-7567

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/100485>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MARIE KRČMOVÁ

K FORMOVÁNÍ BĚŽNĚ MLUVENÉHO JAZYKA V MORAVSKÝCH MĚSTECH

Čechy a Morava patří po staletí do téhož státního celku a nářečí jejich obyvatel náleží k témuž českému národnímu jazyku. Jazyková situace se však na Moravě utvářela poněkud jinak než v Čechách: proces nivelizace tradičních nářečí se tu vlivem sociálně ekonomických faktorů opozdil a i dnes pozorujeme ve vytvářející se běžné mluvě Čech a Moravy rozdíly, a to jak v menších obcích, tak ve velkých městech. Netýkají se pouhé volby jednotlivých slov (česko — moravská tautonyma *truhlář* — *stolař*, *vesnice* — *dedina*, *překážet* — *zavazet* ap., rozdíly jsou z části pojaty i do kodifikace spisovného jazyka) nebo tendencí ve využití dubletních koncovek v rámci jazyka spisovného (např. české *v materiálu* vedle řidšího *v materiále*, moravské *v materiále* vedle řidšího *v materiálu*), ale jsou daleko hlubší. Zatímco v Čechách slouží poměrně ustálená obecná čeština při běžné komunikaci bez ohledu na místní a do značné míry i sociální původ mluvčího, trvají dosud na Moravě rozdíly ve stavbě běžné mluvy, jež jsou založeny především na rozdílech tradičních nářečních oblastí (nářečí severomoravská — lašská, středomoravská — hanácká, východomoravská — slovácká a valašská). V jednotlivých idiolektech pozorujeme i rozdíly související se sociálním postavením mluvčího, neboť to ovlivňuje jeho kontakty s nářečním zázemím i vztah k jazyku spisovnému. Na Moravě se zatím nevytváří „obecná moravština“ jako paralela obecné češtiny a jako domácí (a bezpříznakový) útvar není všeobecně přijímána ani čeština obecná.

Běžně mluvený jazyk, chápaný jako specifický útvar národního jazyka s funkcí běžné dorozumívací, má na rozdíl od ostatních útvarů národního jazyka v moravské situaci strukturu smíšenou a lze jej poznávat, a zejména popisovat zatím jen v obecných rysech. Dovedeme postihnout jeho jednotlivé tendence a vymezit prostředky, které do něj v tom kterém městě nebo vesnici nepatří, méně je však možné podat výčet výrazových prostředků, které nepochybně běžně mluvený jazyk vytvářejí.

Sám způsob popisu takto složitě vzniklého útvaru, který je nadto ve stálém pohybu, je obtížný. Můžeme postupovat buď zobecňováním poznatků o jednotlivých idiolektech, nebo analýzou promluv s běžně sdělnou funkcí. V prvním případě máme sice možnost zachytit plně subjektivní faktory formující promluvu, nemůžeme však výsledky nikdy absolutizovat: ani poznání desítek nebo

stovek idiolektů neumožní popsat běžně mluvenou češtinu na Moravě jako celek. Při druhé cestě, rozboru souboru textů přibližně stejného slohového typu, jsme nuceni zobecňovat jak situaci promluvy, tak charakteristiku prostředí a mluvčího: počet analyzovaných promluv může být sice velký, ale ani pak nemusejí být výsledky reprezentativní. Chceme-li podat charakteristiku běžně mluveného jazyka, vycházíme proto z rozboru promluv v jediné lokalitě a uváženě volíme i reprezentanty mluvčích obce. K poznání běžně mluveného jazyka Moravy pak dojdeme až zobecněním těchto dílčích poznatků. Bude to jistě úkol dlouhodobý.

Zkušenosti s výzkumem tradiční mluvy venkova, jazyka měst i mluvy v místech bez tradičního nářečního zázemí vedly posléze k vytvoření postupu, který umožňuje proces utváření běžně mluveného jazyka v moravské situaci pozorovat a zachytit. Byl zatím využit pro výzkum ve městě (Krčmová 1981) a v nově osídlené obci (Krčmová—Chloupek 1984); podobný přístup byl uplatněn i při popisu jednotlivých idiolektů (v rukopisných diplomních pracích), lze jej využít i při popisu proměn tradičního dialektu v současné vesnici.

Metoda práce je v podstatě dialektologická, východiskem poznání je totiž popis tradičního nářečního základu mluvy. Výzkum v této fázi probíhá u nejstarší generace autochtonních obyvatel místa, eventuálně u větších skupin osob, které se do místa přistěhovaly (při výzkumu v nově vznikajících obcích nebo v místech s větším pohybem obyvatelstva). Takový přístup je plně oprávněný, protože na Moravě dosud existuje diferenciací nářečních skupin a uvnitř ní u nejstarší generace i rozdíly menších teritorií, a to i v okolí velkých měst.

V další fázi výzkumu sledujeme, jak se ostatní útvary národního jazyka, zejména spisovná čeština a čeština obecná, podléhají na změnách tradičního základu mluvy. Zaměřujeme přitom pozornost na ty složky jazykového systému, ve kterých se interferující jazykové útvary liší. Výsledek práce nevede sice k popisu celé jazykové struktury, ukazuje však dynamiku jejích proměn. V této fázi výzkumu jsou informátory mluvčí v místě vyrostlí a pracovní s ním spojení. Pokud jde o věk informátorů, osvědčilo se vyjít z analýzy promluv generace nejmladší (ve věku kolem 15 let); vzniká tak možnost zřetelněji postihnout proměny běžně mluveného jazyka, a protože jazykový úzus mladých lidí v tomto věku je již poměrně ustálený, můžeme jej pokládat i za obraz jazyka nejbližší budoucnosti.

Vlastní výzkum probíhá jednak rozbořem souvislých promluv, jednak byla — zejména u jevů méně frekventovaných — užívána i metoda řízeného kolektivního rozhovoru a bylo užito dotazníků. Obě metody lze při vyhodnocování kombinovat podle charakteru sledovaného výrazového prostředku: pro zvukovou stavbu je rozhodující přímý záznam (jevy jsou ostatně poměrně frekventované), pro morfologické jevy se opíráme i o materiál zprostředkovaný dotazníkem, neboť některé tvary slov jsou dosti řídké a materiál získaný excerpcí souvislých promluv není reprezentativní.

Vlastní práce se zaměřovala zatím jen na popis hláskosloví a tvarosloví, neboť v těchto jazykových plánech je strukturální zapojení jednotlivých výrazových prostředků dobře patrné a interferenci struktur různých útvarů národního jazyka lze nejen pozorovat, ale i adekvátně popsat.

Syntaktickou stavbu běžně mluveného jazyka Moravy zkoumali syntaktikové, a to se zřením k mluvené spontánní řeči obecně (*Otázky slovanšské syntaxe I*), nebo se zaměřili

na syntax tradičního dialektu (Michálková 1971, Balhar 1974). Dílčí studie a monografie však zatím umožňují podat charakteristiku syntaxe běžně mluveného jazyka jen v hrubých rysech. O slovní zásobě bylo zatím publikováno jen několik postřehů.

Výsledky, které přinesla uvedená metoda práce, ukážeme na materiálu běžně mluveného jazyka Brna, druhého největšího města ČSR (má dnes 383 tisíc obyvatel). Toto průmyslové město se zemědělským zázemím leží na jihu Moravy a je hospodářským i kulturním centrem širšího okolí. Charakteru moderního průmyslového města odpovídá jak jeho sociální složení (40 % obyvatel produktivního věku tvoří dělníci a zaměstnanci), tak složení věkové. - Město roste především přistěhovalectvím, nejvíce z nejbližších okresů.

Dnešní běžně mluvený jazyk Brna se vytváří na základě mluvy jeho nejstarších obyvatel, jež je velmi blízká nářečím v bezprostředním okolí města. Jde o dnes již poněkud nivelizované tradiční nářečí jižní podskupiny středomoravských (hanáckých) nářečí. Na formování mluvy města se však podílejí i prestižní jazykové útvary — spisovný jazyk včetně své hovorové podoby a obecná čeština. Pro výsledek jejich vzájemného ovlivňování a míšení je přitom důležitá nejen existence těchto útvarů a jejich znalost, ale i postoj, který k nim mluvíci uvědoměle nebo neuvědoměle zaujímají.

Tradiční základ běžně mluveného jazyka města poznávají mluvíci především v rodinném prostředí. Brňané jsou si obvykle vědomi některých specifik své „brněňštiny“ (pozornosti laiků neušla především lexiální vrstva), ale nesnaží se jich zbavit ani mimo brněnské prostředí. Tento tradiční základ proto jazykové povědomí i vlastní vyjadřování jednotlivců nutně ovlivňuje. Jeho znalost ovšem není stejná: pevněji se udržela u vrstev dělnických, a ještě více u obyvatel kdysi zemědělských předměstí města. V těchto vrstvách byla jen malá migrace obyvatelstva a existovaly tu živé jazykové kontakty s nejbližším okolím města (přistěhovalectví, dojíždění do práce). Dnes se tento stav již mění, ale v jazyku zatím není změna patrná. Podobně nacházíme rozdíly ve vztahu k tradičnímu základu mluvy v jednotlivých částech města: ve čtvrtích vzniklých v tomto století je vazba na něj slabší než v tradičních městských částech, neboť tu docházelo k většímu pohybu obyvatelstva. Nově připojené okrajové části Brna, jež byly dříve samostatnými vesnicemi, jsou naopak úzce spojeny s jazykovým zázemím města a u nejstarších obyvatel tu můžeme ještě podobně jako v okolí města zachytit i skutečný tradiční teritoriální dialekt. Město samo je se svým zázemím jazykově spojeno natolik, že mezi příměstskými obcemi a městem pozorujeme ve výstavbě běžně mluvených projevů plynulý přechod nejen v nejstarší vrstvě (dochované nářečí v okolí města, jeho částečný ústup v starých předměstích Brna, kde je užívají již jen někteří mluvíci, až po nivelizované nářečí u nejstarších Brňanů nižších sociálních vrstev), ale i u mladé generace (spontánní užívání poněkud nivelizovaného nářečí u dětí mimo město, spotánní užívání nivelizovaného nářečí ve starých předměstích Brna a kolísání mezi některými tradičními a prestižními výrazovými prostředky u dětí v městském jádru).

Znalosti spisovného jazyka jsou v Brně na podobné úrovni jako v jiných městech našeho státu a jsou podobně diferencovány podle povolání a postavení jednotlivých mluvčích. Důležité však je, že v brněnské jazykové situaci je spisovný jazyk jazykovým útvarem skutečně prestižním (na rozdíl od situace v hlavním městě státu, kde je v některých případech ze své pozice vytlačován obecnou češtinou): při veřejné promluvě i při promluvách poloveřejných

mluvčí starší i střední generace většinou usilují o spisovný projev, i když výsledek může být od skutečně spisovné promluvy vzdálený. Podobně se chovají při citově neutrální promluvě k cizímu člověku a podíl nespisovných složek v jejich promluvě narůstá až tehdy, když došlo k navázání bližšího kontaktu. V nejmladší generaci je situace obdobná. I v průběhu výzkumu začínali svůj rozhovor s cizí osobou na bázi spisovného jazyka a teprve po seznámení se jejich projev měnil. Jsou si tedy zřejmě vědomi funkční omezenosti své běžné mluvy. Jazykově vnímaví mluvčí všech generací jsou také schopni přecházet z kódu do kódu, tj. vyjadřovat se buď spisovně, nebo běžně (nespisovně) podle vlastní vůle i na pokyn partnera promluvy. Vědomí rozdílu mezi spisovným a nespisovným vyjádřením je pro formování běžně mluveného jazyka Brna důležité.

Na utváření mluvy má v Brně vliv i obecná čeština. Chápeme ji jako nivelizovanou podobu českých nářečí, jež se díky mimojazykovým faktorům dostala zejména v Čechách do postavení jazykového útvaru plnicího i některé funkce vlastní dříve jen jazyku spisovnému. Výrazové prostředky obecné češtiny jsou v některých rysech shodné s prostředky interdialektu, většinou se však od tradičního základu brněnské mluvy odlišují, neboť vycházejí z nivelizace nářečí českých, zatímco tradiční brněnský úzus navazuje na jazykové prostředky oblasti středomoravské (jde vesměs o rozdíly staré, vznikly mezi 10.–16. stoletím). Obecná čeština je v brněnském prostředí jazykovým útvarem cizím: mluvčí ji poznávají nesoustavně při osobním kontaktu s jejími nositeli, pasívně ji vnímají i při četbě některých typů krásné literatury nebo sledování současného dramatu, kde se její stylizované podoba stala jedním z prostředků aktualizace výrazu. Jako běžný jazyk centra státu má vzhledem k tradičnímu základu mluvy města prestižní postavení.

Vliv nářečí jiných oblastí není nutno brát při rozboru mluvy Brna v úvahu, neboť jejich vliv, daný přístěhovalectvím nebo osobními kontakty, bývá jazykovým průměrem města pohlcen.

Jazykové útvary podílející se na vytváření běžně mluveného jazyka Brna se ve většině hláskových i tvarových rysů shodují. Odlišnosti se týkají realizace a využití některých fonémů, dále se liší některé koncovky a jejich distribuce. Výsledky interference si dále ukážeme na několika příkladech:

A) V deklinaci maskulin zakončených v nom. sg. *-a* (ve spisovném jazyce typ *předseda*) je v sg. tvarová soustava spisovného jazyka i obecné češtiny jednotná. Interdialekt okolí Brna má tvary odlišné: vedle deklinačního typu *přeceda* je tu „měkký“ typ *váša*. Kromě toho došlo v deklinaci k vyrovnání pádových koncovek genitivu a akuzativu sg. podle modelu jiných životných maskulin, a konečně byl maskulinní charakter deklinace posílen proniknutím koncovky *-em* v instrumentálu sg. — *pánem* — *předcem* — *vášem*.

Vývoj tvarů, v nichž může docházet k interferenci, je v dnešním běžně mluveném jazyce Brna následující:

1. Diferenciace dvou deklinačních typů maskulin na *-a* se dosud udržuje. Jde totiž velmi často o vlastní jména, hypokoristika nebo expresiva, jsou zvládnána a užívána v intimním prostředí a při expresi a spisovné povědomí je u nich málo pevné. Tvary se objevují i v psaných projevech (*vzpomínáme na Františka Máce, umění Ivo Váně Psoty*). Ve spontánních promluvách jsou běžné (substantiva tohoto typu však mají celkově malou frekvenci) a tvary podle „měk-

kého“ typu deklinace jsou i součástí jazykového povědomí mladé generace. 2. Shoda tvaru akuzativu s genitivem je jevem výrazně nespisovným a je poměrně nápadná. Přesto ji zaznamenáme ve spontánních promluvách i u mladé generace, a to spíše u jmen „měkkého“ typu (viz výše). V jazykovém povědomí je dosud živá, více je však doložena u informátorů z okrajových částí města a u příslušníků dělnické sociální vrstvy.

3. Koncovka *-em* v instrumentálu sg. je typická pro interdialekt okolí Brna. I když je výrazně nespisovná, proniká někdy i do mluvených projevů veřejných (*projednáme to se soudruhem Perňicem*). Je tomu tak proto, že odpovídá rodovému principu členění deklinačních typů, který je dnes v češtině základní (koncovka *-ou* je spojena s motivací deklinačního typu principem kmenovým). U mladší generace je tradiční koncovka postupně nahrazována tvarem spisovným. Je zajímavé, že spisovné zakončení proniká ve dvou obměnách: skutečně spisovné, alespoň pokud jde o fonologickou stavbu (*s přecedou, vásou; ou* bývá ovšem často vyslovováno s velmi oslabenou polovokalickou složkou), a „nářeční“ — *s přecedó, vásó*; takový tvar je znám i z většiny středomoravských nářečí, v mluvě Brna však může jít o kompromis mezi spisovným a domácím územ. Povědomí uživatelů je v těchto případech nakloněno preferenci znění spisovného, v úzu však většinou zachytíme vyslovnost typu *přecedou, vásou* se zachováním kvantitativy *ó* (ve shodě se středomoravskými nářečím) a velmi oslabeným *u*; uživatelé totiž svou zvukovou realizaci hodnotí jako diftong, i když je ve skutečnosti od spisovného, a tím spíše od obecně českého, velmi odlišný.

Ve sledovaném typu deklinace tedy dochází k postupnému narušování staršího stavu ve prospěch tvarů prestižních.

B) V některých případech je situace složitější, neboť každý z jazykových útvarů, které se podílejí na formování běžně mluveného jazyka v Brně, má výrazový prostředek vlastní. Tak je tomu např. v instrumentálu pl. deklinace substantiv. Ve spisovném jazyce jsou koncovky rozrůzněné podle rodů a deklinačních typů, zatímco v obecné češtině došlo v tomto tvaru k unifikaci a všechny instrumentály jsou zakončeny *-ma*: koncovka sama existuje ve variantě *-ama* (u tvrdých typů — *pánama, hradama, přecedama, ženama, mňestama, kuřatama*), *-ema* (u měkkých typů — *mužema, soúčema, strojema, růžema, písňema, polema*), *-ma* (u typu *kost* — *kostma*) a *-íma* (u typu *staveňí* — *staveňíma*). Samo *-ma* je v instrumentálu natolik progresivní, že proniká i do promluvy zamýšlených jako spisovné. V interdialektu brněnského okolí je unifikace tvaru díky celkovému vývoji deklinace (souvisejícímu i s vývojem hláskovým) ještě větší: není tu rozdíl tvrdých a měkkých typů a koncovka *-ama* je v instrumentálu plurálu u většiny substantiv (*pánama, mužama, hradama, strojama, přecedama, růžama, ženama, písňama, mňestama, polama, kuřatama*), u typu *kost* || *košť* je dubletní (*košťama, košťíma, košťma, kostma*). Pouze u typu *staveňí* je *-íma* (*staveňíma*).

V současném běžně mluveném jazyce Brna se uvedené vlivy promítají takto:

1. Zakončení *-ma* je v materiálu ze spontánních promluv doloženo jako jedině možné. V dotazníkovém výzkumu se ojedinele objevil i tvar spisovný (snad

doložena pouze u feminin (*lavicema*, ale *kříškama*), kde jí může být oporou i stav spisovný (*lavicemi*, *kříškami*); podobně vyzněl i výzkum dotazníkový. Obecně české rozlišení tvarů, které nadto nemá přímou oporu ve spisovném stavu, je natolik cizí tradičnímu základu běžně mluveného jazyka Brna, že se do něj jen těžce prosazuje.

C) V některých případech se naopak shoduje s interdialektem jazyk spisovný a odlišný je tvar obecně český. Příkladem na tento vztah je tvar nominativu pl. adjektivní deklinace. Spisovný jazyk zde má koncovky rozlišené podle rodu i životnosti řídicího substantiva (*starí muži*, *staré domi*, *kříhi*, *stará mňesta*); v hovorové češtině zvláštní tvar pro neutrum není a je zachováno jen rozlišení životnosti (*starí muži*, *staré domi*, *kříhi*, *mňesta* — tento stav není dosud kodifikován). Obecná čeština šla v unifikaci tvarů dále a má jen jeden tvar adjektiva (*starí muži*, *domi*, *kříhi*, *mňesta*). V tradiční mluvě Moravy, a tedy i v interdialektu brněnského okolí, se vytvořila situace podobná jako v hovorové formě spisovného jazyka: tvar pro shodu se životným maskulinem má přitom i stejnou formu (*starí muži*), pro shodu s jiným substantivem je tvar díky hláskovému vývoji odlišný (*starí domi*, *kříhi*, *mňesta*; tato forma je stejná jako tvar obecně český).

Ve spontánních promluvách zaznamenáváme dnes v Brně většinou tvar shodný s tradičním, a to bez ohledu na sociální nebo generační příslušnost mluvčích. Ustupky obecně českému způsobu vyjádření jsou jen součástí individuálního úzu, a to spíše u inteligence. Do promluv s vyšší kulturní funkcí se prosazuje forma hovorově spisovná, úzce spisovné rozlišení rodů zaznamenáváme jen zřídka při záměrném užívání spisovného jazyka, a to spíše v psaném textu. Vliv obecné češtiny zřejmě není tak silný, aby změnil tradiční způsob vyjadřování gramatické kategorie životnosti u adjektiv, který má nadto i jistou oporu v hovorové formě češtiny spisovné.

Celkově můžeme dnes konstatovat, že se běžně mluvený jazyk města Brna vytváří na tradičním podkladě nivelizujících se nářečí. Vzhledem k tomu, že šlo o nářečí archaičtější než obecná čeština, pozorujeme tu některé shody s jazykem spisovným (eventuálně s jeho hovorovou podobou). Rysy odpovídající češtině obecně zaznamenáváme hlavně tam, kde jsou její tendence v soulase s tradičním základem mluvy města. Při běžném poslechu sice vzniká někdy dojem, že je brněnská městská mluva obecně češtině blízká nebo že se jí dokonce přizpůsobuje, je to však především proto, že některé nápadné a frekventované hláskové prvky jsou pro obecnou češtinu a mluvu Brna společné (í na místě spisovného é, protetické *v*). Kromě toho dochází dnes k diftongizaci tradičních středomoravských monogtongů *é*, *ó*: *ó* se postupně mění v *ou* (viz i výše) — typ *lókó* — *lókou* — *loukou*; *é* se mění v *ej* — *dé* — *děj* — *dej*, *malé* — *malěj* — *malej*. Diftongizace původního *é* (odpovídajícího spisovnému *í* psanému obvykle *ý*) sblížuje mluvu Brna s obecnou češtinou, nastává však — na rozdíl od obecné češtiny — pouze na konci slov; jinde ustupuje tradiční *é* spisovnému *í* (tradiční *staré mlén* — dnes obvyklejší *starej mlín*). Tento vývoj se děje většinou na podkladě tradiční soustavy tvaroslovné.

Současný stav jistě neznamená, že by — pokud bude dále růst prestižnost obecné češtiny — nemohlo v budoucnu dojít k dalšímu pronikání obecně českých hláskových nebo tvarových prvků i do mluvy Brna. Těžko si však můžeme přestavit, že by se přerušil kontinuální vývoj běžně mluveného jazyka města, který přechází od generace ke generaci přirozenou cestou, že by existující,

i když zatím neustálený běžně mluvený jazyk ustoupil ve prospěch útvaru národního jazyka, který je do jisté míry cizí a její obyvatelé města poznávají jen sporadicky. Další růst prestižnosti obecné češtiny nebo její přehodnocení na hovorovou formu spisovného jazyka, k němuž se občas objevují náběhy, by na tomto stavu těžko co změnily.

LITERATURA

- BALHAR, J.: Skladba lašských nářečí. Praha 1974.
 BAUER, J. (redaktor): Otázky slovanské syntaxe I. Brno 1962.
 KRČMOVÁ, M.: Běžně mluvený jazyk v Brně. Brno 1981.
 KRČMOVÁ, M. — CHLOUPEK, J.: Jazyk pro denní komunikaci a pro oficiální dorozumívání. In: Horní Věstonice. Společenské a kulturní proměny současné vesnice. Brno 1984, s. 421—452.
 MICHÁLKOVÁ, V.: Studie o východomoravské nářeční větě. Praha 1971.

К ФОРМИРОВАНИЮ ОБИХОДНО-РАЗГОВОРНОЙ РЕЧИ В ГОРОДАХ МОРАВИИ

Чехия и Моравия расположены на территории одного государства, язык их жителей — чешский язык. Однако языковая ситуация Чехии и Моравии во многом различается. Разговорная речь Чехии — это в сущности стабилизированный обиходно-разговорный чешский язык (obecná čeština). Но в Моравии до сих пор наблюдаются различия, которые зависят от диалектной области и от отношения к ней ее жителей. Такую ситуацию можем наблюдать не только в селах, но и в крупных городах. Поэтому метод исследования разговорной речи определяется в зависимости от методов диалектологии. Мы стараемся изучить диалектные основы речи и в дальнейшем сосредотачиваем внимание на влиянии других форм чешского языка на эту основу, т. е. стараемся описать динамику ее изменений.

Результаты предлагаемой работы демонстрируются на материале речи жителей города Брно. Их язык развивается из традиционных диалектов южной области среднёморавских диалектов и на него влияет не только литературный язык, но и обиходно-разговорный чешский язык. Традиционные черты сохраняются прежде всего у тех групп жителей, которые тесно связаны с окрестностями города и меньше подвергаются переселению (рабочие, служащие).

На диалектную основу речи в городе Брно прежде всего влияет литературный язык. Влияние обиходно-разговорного чешского языка наблюдается прежде всего там, где оно соответствует тенденциям в традиционной речи города. (Эта ситуация показана в статье на развитии одного из типов склонения существительных мужского рода, на формах творительного падежа мн. числа существительных и на форме именительного падежа мн. числа имен прилагательных.)

Нам кажется, что и в дальнейшем речь города будет развиваться в согласии с существующими тенденциями и что растущая роль чешского обиходно-разговорного языка не может в близком будущем эту ситуацию изменить.

